

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Bekering op Pinksteren

En er werden op dien dag tot hen toegedaan omtrent drieduizend zielen.

Handelingen 2:41b

Bekering is noodzakelijk wil het wel zijn voor de eeuwigheid. Zonder bekering is er geen ingaan in het Koninkrijk Gods. De Heere gaf Petrus vrijmoedigheid om eerlijk te spreken tot de hoorders. Hij wees eerlijk de zonde aan. Hij spaarde zijn hoorders niet. Door de Heilige Geest gedreven en vervuld heeft Petrus mogen en moeten spreken.

De prediking van Petrus werd rijk gezegend door de Heere. De Heere bracht in het hart wat Petrus alleen tot aan het oor kon brengen. Er werden ongeveer drieduizend zielen toegedaan tot hen die zalig werden.

Werd de prediking u al tot zegen? Mag u het wonder van wedergeboorte en waarachtige bekering kennen? Bent u gaan horen naar de prediking zoals u nooit had gehoord? Bent u in de Bijbel gaan lezen zoals u er nog nooit in gelezen had? Heeft de Heere uw hart geopend? Is uw geweten gaan spreken? Is er verslagenheid gekomen van binnen?

We lezen in Handelingen 2:23 wat Petrus tot zijn hoorders heeft gesproken:

"Dezen, door den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de hand der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood."

Zijn prediking is eerlijk en vlijmscherp. In Handelingen 2:36b lezen wij:

"Dezen Jezus, Dien gij gekruist hebt." Hoe reageerden de hoorders op zo'n prediking? Wendden alle hoorders zich geërgerd af? Werd het hart van alle hoorders vervuld met afkeer en dodelijke haat? Neen. "En als zij dit hoorden werden zij verslagen in het hart." Letterlijk staat er dat zij doorstoken werden zoals een vijand doorstoken wordt met een zwaard. De Heilige Geest doorstak het vlees,

doorstak de oude mens. Zij die doorstoken werden in het hart riepen dan ook uit: "Wat zullen wij doen, mannenbroeders?" Zij ontkennen niet wat hen werd gezegd in de prediking. Zij zeggen niet dat zij Jezus niet gekruisigd hebben. Als radelozen vragen zij om raad. Zij zien geen uitkomst. Alle hoop is hen ontvallen.

Is het bij u ook al buiten hoop geworden? Is het een verloren zaak geworden? Aan verlorenen, aan radelozen wordt raad gegeven: "Bekeert u en een iegelijk van u worde gedoopt in de naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden; en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als er de Heere onze God toe roepen zal." Zij zullen ondervinden:

*Hij heelt gebrokenen van harte
En Hij verbindt z' in hunne smarte
Die in hun zonden en ellenden,
Tot Hem zich ter geneezing wenden.*

Welke een wonder vond plaats. Omtrent drieduizend bekeerd op één prediking. Omtrent drieduizend geestelijk doden levendgemaakt. Zij lagen ondanks al hun godsdienstigheid voor eigen rekening. Zij wandelden in de duisternis. Welk een verandering kwam er in hun leven. Van vijanden werden zij vrienden. Van zelfbedoelers werden zij Godzoekers. Van spotters werden zij bidders. Zij, die Christus veracht en verworpen hadden, gingen Hem eren, aanbidden en liefde betonen.

Weten we van zo'n allesomvattende verandering?

De bekering van dit grote aantal mensen was een bemoediging voor de discipelen. Wat zullen zij zich verwonderd hebben. Wat was er een stof voor hen om de Heere groot te maken. De Heere had immers al die mensen bekeerd.

Ook in onze tijd brengt de Heere nog

toe. Hij volvoert Zijn welbehagen. Daartoe wil Hij gebruik maken van de prediking. Rijk, het verlangen naar de uitbreiding van Gods Koninkrijk te kennen. Dan leeft de bede en verzuchting van Mozes in uw binnenste: "Och of al het volk des HEEREN profeten waren, dat de HEERE Zijn Geest over hen gave." Dan is er verlangen naar de werking van de Heilige Geest, naar geestelijke opwekking.

Het is vreselijk onbekeerd te sterven. Het is een ontzettende zaak van de wonderen en tekenen op de pinksterdagen gehoord te hebben en rustig onbekeerd voort te leven. Bekeert u daarvan! U bent nog in het heden der genade. De Heere wil gezocht zijn in de weg der middelen. Hij heeft geen lust in de dood van de goddeloze en zondaar, maar daarin dat hij zich bekere van zijn weg en leve.

Misschien zijn er die zeggen geen spotter te zijn. U meent dat het aardig goed met u staat. Moge de Heere u ontdekken aan zonde en schuld. Moge de Heilige Geest u bearbeiten en in al de waarheid inleiden.

Mogelijk betrouwt u op wat u hebt doorgemaakt. De Heere heeft gesproken in uw leven. U weet wat het is in de eenzaamheid uw hart voor de Heere uit de storten. U hebt met uw hart mogen luisteren en met uw hart Psalmen mogen zingen. Misschien rijst de vraag in uw binnenste: Moet ik dat alles dan ontkennen? Ik mag toch niet ontkennen wat de Heere gedaan heeft in mijn leven? Neen, dat mag u zeker niet. Maar dat alles is de grond niet. De enige grond is het werk van Jezus Christus. De Heere bringe af van alle grond buiten Christus om het alleen van Hem en Zijn Borgwerk te leren verwachten.

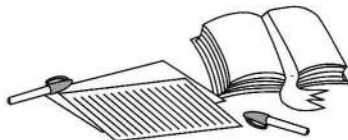
Omtrent drieduizend werden er toegebracht. Zij kregen hun schuld en verlorenheid gepredikt. Zij kregen te horen dat zij vijanden waren. Hun hart werd doorstoken. Heilige rade-loosheid vervulde hen. Het werd waar

in hun leven: "Maar op deze zal ik zien, op de arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft." De Heere toonde Zijn almacht in de toebrengring van omtrent drieduizend zielen.

Dat wij groot zouden mogen denken van de almacht van God. Dat we zouden bidden om de betoning van die almacht opdat er onder jong en oud nog velen zouden worden toegebracht tot hen die zalig zullen worden. Van die toebrengring, van die bekering zal gelden:

Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.

A. van Heteren

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad treft u een meditatie aan over Hand. 2:41b "Bekering op Pinksteren." Ds. M.C. Tanis schrijft een artikel met als titel "Het voornaamste in de dienst van de Heere." Ds. P. Roos schrijft een tweede artikel over beeldende preken. Ds. K. Hoefnagel gaat in op een tweetal vragen. Ds. J.M.J. Kieviet schrijft over het huisbezoek. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Ds. P. den Butter vervolgt zijn serie over de persoon en het werk van Titus.

Nieuwkoop

D.V. zaterdag 28 mei 2005 bevestiging en intrede ds. A. v.d. Weerd. De diensten zullen gehouden worden in de Opstandingskerk, Prinses Marijkestraat 69, Alphen aan den Rijn. De bevestigingsdienst, waarin prof. dr. A. Baars zal voorgaan, zal aanvangen 14.30 uur. De intrededienst zal beginnen om 18.30 uur. Tussen de diensten is er gelegenheid een broodmaaltijd te gebruiken in de zaal van het kerkgebouw. Na de intrededienst is daar ook gelegenheid ds. en mevr. Van de Weerd en hun gezin te ontmoeten.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 9 juni verschijnen, dus over twee weken. Kopij graag binnen donderdag 2 juni. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

BEELDEND PREKEN (2)

In het vorige artikel heb ik willen aantonen, dat zich een geruisloze verandering voltrekt op het terrein van de prediking. Men wil zaken als toneel, drama, visuele acties enz. een plaats geven in de verkondiging, om zodoende de moderne mens nog zoveel als mogelijk is te betrekken bij het Woord. Men denkt dat dit nodig is omdat de mens van deze tijd ver verwijderd is van een goed verstaan van de Bijbel en haar boodschap. Men wil hieraan tegemoet komen, om die postmoderne mens toch nog te bereiken. Ik heb getracht duidelijk te maken, dat dit geen goede weg is. Wie steeds meer water bij de wijn doet, houdt geen wijn meer over, maar alles wordt water. Als er structurele onkunde bestaat inzake het Woord van God, dan moeten we die onkunde niet sanctioneren, maar dan zijn er grondiger maatregelen nodig. Hoe kan dat? Dan moeten we de gemeente de nood laten zien van deze al maar neergaande beweging; dan moeten we ons als gemeente en kerk dringend afvragen of de Heere nog wel onder ons is; kortom, dan is bekering nodig en een hernieuwd reformato- risch zoeken van de kennis des Heeren. Men moet dus niet zonder meer inspelen op al maar minder belangstelling en steeds toenemende oppervlakkigheid, maar de verder weg dwalende mens moet gewaar- schuwd worden voor een eeuwige

ondergang, als de zaken zo doorgaan. Er moet een totale ommekeer plaats vinden, gewerkt door de Heilige Geest. Dat kunnen we als mensen niet bewerken, maar de Heere wil door Zijn Geest deze zaken uitwerken.

Het grote bezwaar tegen de huidige gang van zaken in onze kerken is dat de gemeentebeschouwing zo optimistisch blijft en dat we niet inzien, hoeveel we al verloren hebben. We redden hier de zaken niet met gemeenteopbouw en groeigroepen enz., maar er zijn geestelijke vormen van bezinning nodig. In de woorden van Jesaja 6 werd een oordeel uitgesproken over de geringe kennis van de mensen van die dagen; die onkunde was zelfs zelf een oordeel! Ten diepste zijn we op deze manier bezig om de wegen van onze tijd te stroomlijnen, alhoewel deze blijven doorleiden in de verkeerde richting, in de richting van de eeuwige ondergang, terwijl juist nodig is dat we de smalle weg ten leven weer opnieuw ontdekken. Deze dingen zijn hard om te zeggen en om te verstaan en ik zou het zo niet durven zeggen als ik er niet tegelijk bij zou zeggen dat ik hier niemand persoonlijk veroordeel, maar dat het mijn oprechte bedoeling is om de zaken en de verschijnselen te signaleren, die immers toch te maken hebben met eeuwig wel of eeuwig wee. Wij staan hier ook allen mede schul-

dig. Gesprekken en gedachten over deze zaken moeten meer de klem en de ernst krijgen van eeuwigheidslicht. Er wordt vaak te kerkelijk en te menselijk over zulke dingen gesproken. De prediking in onze tijd moet gewoon blijven wat deze is. De dwaasheid der prediking worde niet aangepast; de kerk heeft altijd mogen geloven dat de prediking het doen zal als een middel van de Heilige Geest en daarom moeten we het kruit van de prediking droog houden. Dit klemt temeer omdat we de zaken die we inleveren of die we inruilen, definitief kwijt zijn.

Ik wil nu trachten om vanuit een andere invalshoek nog iets te zeggen over het onderwerp. Men zou namelijk toch de vraag kunnen stellen of het Bijbels gezien nu zo verkeerd is om deze nieuwe wegen van verkondiging te bewandelen. Zijn er soms ook Bijbelse voorbeelden te noemen van deze manier van overdracht? Moesten ook profeten als Jeremia en Ezechiël zich bij tijden niet bedienen van beeldende en uitbeeldende presentatie? Jeremia moest een linnen gordel kopen en deze begraven bij de Frath (Jeremia 13). Ezechiël moest zich "gereedschap van vertrekking" maken (12:2). Deze profeet heeft meer voorbeelden moeten geven die een visuele boodschap wilden overbrengen. Het huwelijk van Hosea met Gomer (1:2) zou ook in dit verband genoemd kunnen worden.

Nu moet gesteld worden dat een prediker nog niet volkomen op een lijn te zien is als een profeet uit het O.T. Verder zijn dit allemaal voorbeelden, die gegeven werden als laatste redmiddel, vanuit een dodelijke ernst en zeker niet om wat "hapklaar" voedsel te verstrekken. Buiten de gegeven voorbeelden echter gebeurt het maar zelden in Gods Woord, dat men zich begeeft buiten de paden van de audiële verkondiging. Het geloof blijft uit het gehoor. En vergeet men toch niet dat ook woorden op zichzelf heel veel beelden kunnen oproepen. Ook een gewone preek kan een beeldende presentatie zijn. Er zijn bekende voorbeelden geweest van voorgangers, die met hun woordkeus en mimiek alles gedaan hebben om door de prediking de mensen te raken. Dat blijft altijd nodig. Ds. N. de Jong bouwde aanschouwelijk een huis op de preekstoel en ook kinderen konden het zich dan goed voorstellen. Ds. van Pagee preekte eens over David en Goliath en

toen hij in het vuur van de preek de vraag stelde: "Zou Goliath het dan toch winnen?", toen riep een klein kind uit: "Nee hè mamma"! Zulke inlevende vormen van betrokkenheid kunnen ook plaats vinden vanuit de gave van het woord en vanuit die van het Woord.

We zouden ook kunnen denken aan de gelijkenissen die werden uitgesproken door de Heere Jezus Zelf. Wat zou het trouwens betekenen dat er van Hem geschreven staat dat Hij hen leerde als machthebbende en niet als de Schriftgeleerden (Matth.7:29)? Deze gelijkenissen nu werden toch uitgesproken ter verduidelijking, zo meent u wellicht. Ogenscheinlijk kan zo'n gelijkenis als een praktisch voorbeeld heel verduidelijkend werken. Wie begrijpt niet de loop der dingen in een bekende gelijkenis als de Zaaier? Toch liggen de zaken hier gecompliceerder. De Heere Zelf zegt in Matth.13:11 waarom Hij door gelijkenissen spreekt: "Omdat het u gegeven is de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven". Gelijkenissen kunnen dus juist ook een verhullende en verbergende betekenis hebben. De Heere spreekt zelfs over de verborgenheid van het Koninkrijk. Maar iedereen kan toch begrijpen hoe de gang van zaken is in zulke eenvoudige alledaagse beelden? Dat is nog maar zeer de vraag. De gelijkenis van de Zaaier wordt, zoals u wellicht weet, in twee fasen gegeven. Eerst wordt het verhaal, het beeld verteld en daarna, maar dan aan de discipelen alleen, de betekenis. De schare heeft alleen het natuurlijke beeld. Dat is heel aangrijpend. Juist dan spreekt de Heere over de reeds genoemde woorden uit Jesaja 6. De werkelijke geestelijke toepassing werd door het volk niet gehoord. De concrete persoonlijke betekenis van de woorden verstonden de mensen niet. Als ik mij niet vergis, is dat een verschijnsel van alle tijden. Mensen kunnen gewoon genoeg hebben aan

een bepaald verhaal of een zeker beeld, terwijl men heel erg moeilijk gaat doen als de toepassing aan bod komt. Het valt me wel eens op dat de mensen dan zeggen het niet meer te begrijpen. Als voorganger moet je jezelf dan wel onderzoeken, maar tegelijk is het duidelijk dat hier dan meer aan de hand is. De toepassing en de rechte uitleg van de Zaaier vraagt geestelijk onderscheiden. Als hoorders deze dingen echt zouden verstaan, zouden ze schrikken. De ontdekkende vraag komt dan op: Hoe valt het zaad van het Woord in mijn leven? Deze vraag is nodig om de weg ter bekering. Maar de schare van toen en die van nu wil zo'n vraag niet stellen. Men begrijpt het niet als de zaken zo'n persoonlijke spits krijgen en ten diepste willen we het niet begrijpen.

Gods Woord geeft dus zeker geen aanbevelingen om het gesproken woord in te ruilen voor mimiek en drama, enz. Gods Woord zegt ons en blijft ons zeggen: "Het geloof is uit het gehoor". Daaraan moeten we blijven vasthouden. Paulus schrijft aan Timotheus: "Predik het Woord! Houd aan tijdig en ontijdig" (2 Tim. 4:2). Deze woorden moeten voor ons voldoende zijn. Beide polen van deze tekst moeten beklemtoond worden. We hebben het Woord te prediken, alsook het Woord te prèdiken. Zoek daar uw kracht. De Heere wil dat Woord zegenen. En houden we dan ook aan in situaties, waarin we denken dat het ontijdig en ongelegen komt. Dat zal ten diepste altijd zo blijven. Dan gebeurt het wonder dat doden zullen horen de stem van de levende God. Het Pinksterfeest heeft ons bepaald bij de eigen talen, waarin mensen het Woord hoorden. Er was een spreekwonder en een hoorwonder. Het moge zijn en blijven dat ook de mens van deze tijd kan zeggen: Wij horen hen in onze talen de grote werken Gods spreken!

P. Roos

VRAGEN ROND HET HUISBEZOEK (4)

Deze artikelen over het huisbezoek schrijf ik naar aanleiding van enkele vragen uit de praktijk. Hoe met de schapen om te gaan? Niet alleen vanaf de preekstoel, maar ook in de persoonlijke ontmoeting in de huiskamer, wanneer we elkaar in de ogen

zien. Eerder wees ik het directe verband tussen de prediking en het pastoraat aan. De boodschap die in de huizen gezegd wordt, mag geen andere zijn dan die op zondag vanaf de kansel klinkt. Pastoraat is ten diepste niet anders dan dezelfde prediking

van het Woord. Maar dan in de persoonlijke ontmoeting van de herders met hun schapen.

de toepassing

In dit artikel zou ik nog een paar stappen verder willen gaan. Ik denk namelijk dat vooral een bepaald element van de prediking zich bijzonder leent voor het huisbezoek. Waar doel ik op? Ik denk met name aan dat deel van de prediking die we 'toepassing' noemen. Een preek heeft niet aan zijn doel beantwoord, als de toepassing ontbreekt. Daar zijn we het onder ons wel over eens.

In de preken uit vroeger tijd werden de uitleg van de tekst en de toepassing nogal eens streng van elkaar gescheiden. Het kwam – en komt misschien nog wel voor – dat verklaring en toepassing in elkaar overgaan via de tussenzang. Zelf lijkt het me beter om niet zo'n strenge scheiding aan te brengen. De toepassing zal een wezenlijk bestanddeel van heel de preek moeten zijn. Maar hoe het zij: de toepassing is onmisbaar! Zonder toepassing blijft de prediking een afstandelijke, zo niet steriele verhandeling die de harten niet raakt. De lijnen vanuit de Schrift moeten worden doorgetrokken tot in het leven en tot op het hart van de hoorders.

Het is nodig om duidelijk en onomwonden te horen wat de tekst die verklaard wordt, voor mij heel persoonlijk te zeggen heeft. Deed de Heere Jezus dat Zelf ook niet? Ook hij, de grote Profeet en Leraar, bleef niet steken in een objectieve verklaring van de Wet en de Profeten. Nee, hij zei het zonder enige reserve tot de mensen in de synagoge van Nazareth: *"Heden is deze Schrift in uw oren vervuld!"* Het was overigens een toepassing waarin Hij Zichzelf verklaren ging als de Gezalfde van de Vader. Hij was immers Zelf de vervulling van het Schriftwoord dat Hij had voorgelezen.

Wat is een vereiste van de toepassing, wil ze echt ook 'toepassing' zijn? Ze moet persoonlijk getoonzet zijn. Ze moet concreet en herkenbaar zijn. Ze moet ook bewogen en indringend zijn, met aandacht voor de enkele mens. In de toepassing moet niet volstaan worden met een vraag als: *"Herkent u deze dingen, gemeenten?"*, of: *"Beaamt u dit toch ook?"* Nee, van een bijbelse en geestelijke toepassing mag worden verwacht dat ze het zondig bestaan van de mens blootlegt, dat ze de weerstanden in

het menselijke hart ontdekt, dat ze niet om de doodstaat van de mens heengaait, dat ze onbekeerlijkheid en ongelooft onmaskert, dat ze de zonden concreet aanwijst, dat ze de nood van het verloren bestaan op het hart legt. Daarnaast ook dat ze de uitgangen van het hart toetst, dat ze wijst op de noodzaak van het eenzijdige werk van Gods Geest, dat ze genade als vrije genade predikt, dat ze Christus en de kennis van Hem als de enige weg van de zaligheid verkondigt, dat ze klemmend oproept tot geloof, dat ze de dienst van de Heere aanwijst en aanprijst, dat ze valse gronden ontdekt. Tenslotte ook dat ze Gods kinderen de wegen wijst om op te wassen in de genade en de kennis van de Heere Christus, dat ze niet voorbijgaat aan de mogelijkheid van verachtering in de genade en dat ze Gods Kerk oproept om zich te oefenen in het leven der hoop en in een godzalig leven.

Dit en nog meer behoort tot de toepassing in de prediking. In de prediking moet worden geworsteld om het behoud van zielen en om de eer van de drie-enige God. De toepassing is, zo zouden we kunnen zeggen, de prediking van het werk van Gods Geest zoals dat klemmend en bewogen aan de harten wordt gelegd, zo persoonlijk mogelijk en zo onontkoombaar mogelijk. Heel toegespitst gezegd: de prediker heeft de aangrijpende zware roeping elk van zijn hoorders voor de rechterstoel van Christus te plaatsen. Ieder heel persoonlijk!

een gemengde schare

Maar nu is er één moeilijkheid, overigens naast vele andere. De prediking van Gods Woord in de openbare erediensten vindt plaats tegenover een gemengde schare. Deze laatste uitdrukking begrijpt u wel. Laat ik het zeggen met een verwijzing naar de Bijbel. Toen de Heere Jezus het land doorging, volgden de scharen hem op de voet. En hij heeft tot hen gepreekt. In de bewogenheid van Zijn goddelijke hart. Hij zag hen met innerlijke ontferming aan. Want ze waren als schapen die geen herder hebben. Maar wat een verscheidenheid onder hen. Daar waren allereerst de discipelen, de intieme kring van ingewijden. Het was hun gegeven de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te verstaan. Maar vele anderen stootten zich eraan: de schriftgeleerden, de overpriesters en de farizeeërs. Zij rechtvaardigden zichzelf. Er was de

schare van degenen die zich verwonderden en ontzetten als er weer eens een teken te zien was geweest. Maar verder kwamen ze niet. Tenslotte waren er ook de tollenaars en zondaars; zij *rechtvaardigden God* [Luk. 7: 29].

Een gemengde schare dus. Bekeerden en onbekeerden, zoekers en zelfgenoegzamen, goddelozen en rechtvaardigen, althans in eigen oog. En tot allen kwam – en komt nog – een en dezelfde prediking. Ieder zit onder hetzelfde woord. Met een aanmerkelijke kans dat velen een verkeerde toepassing op zichzelf maken. De 'gerusten in Sion' laten zich zomaar niet verontrusten. Zij trekken eerder de opbouwende en vertroostende elementen uit de prediking naar zichzelf toe. En een bekommerd mens laat zich zomaar niet vertroosten, want hij of zij weet van de arglistigheid van het hart. De dienaar van het Woord kan nog zo zijn best doen – en hij moet het doen! – om de toegespitste elementen van zijn toepassing in de preek te laten 'landen' bij degenen die hij op het oog heeft. Het zal hem zomaar niet lukken. Het is een van de redenen dat de dienaren bij tijden zo moedeloos kan maken. Ze gaan met de zaadbuidel al gaande en wenende. Want het goede zaad komt zo dikwijls op de verkeerde plekken terecht. Er wordt nogal eens een tegengesteld gebruik van gemaakt van wat hij beoogde.

Mijn antwoord moet natuurlijk zijn dat de Heere de zorg voor de vrucht niet in de handen van Zijn dienaren heeft gelegd. Dat houdt Hij aan Zichzelf. Aan Zijn Heilige Geest. Die is het die de wasdom geeft. Gelukkig maar. We lezen ergens van een zaaiër, die als het zaaiwerk erop zit, naar huis gaat. Hij gaat rusten. Want voor hem zit het werk erop. De rest ligt in hoger handen. In dat opzicht mogen de dienaren van het Woord wel eens wat meer ontspannen en in ieder geval geloviger zijn. *"Vertrouw op Hem en de uitkomst zal niet falen..."*

Toch trek ik vandaag nog een andere conclusie. Want naast de prediking is er ook nog het pastoraat. Gods knechten zijn niet alleen leraar. Ze zijn ook herder. En ook al moeten we die twee roeping niet te zeer van elkaar scheiden – want het belangrijkste pastoraat vindt plaats vanaf de kansel, en ook in de huizen blijft de dienaar vooral leraar van het Woord – maar

hij mag met datzelfde Woord naar de mensen persoonlijk toe. Hij zelf en de ouderlingen. En dan vooral met de toepassing van het Woord. En dan zit de ambtsdrager niet meer tegenover een gemengde schare. Maar dan mag er contact gezocht worden van oog tot oog, van mond tot mond en van hart tot hart. Met die intentie hebben vooral de reformatoren en de puriteinen gewezen op het grote belang van het herderschap. In het boekje dat ds. W. Pieters ooit schreef over het huisbezoek lees ik het volgende, en het sluit precies aan bij wat we nu bespreken: *Onze vaders hebben groot gewicht gehecht aan die vorm van herderlijke zorg, die zeer persoonlijk gericht was en aansloot bij de doorgaande lijn in de prediking in des Heeren huis. Hier zien we iets van de*

gezindheid van onze vaders: het Woord van God stond zo hoog in hun achting, dat zij alle middelen wensden aan te wenden, om dat goede Woord maar ingang te doen vinden, zodat het gezag en heerschappij zou verkrijgen in de gewetens der lidmaten der gemeente.

Huisbezoek dus als de doorgetrokken lijn vanuit de toepassing in de prediking. Heel direct met aandacht voor (en ook wel eens in confrontatie met) de persoonlijke moeiten en noden, de zonden en aanvechtingen, de twijfels en de (vermeende) zekerheden. Maar als het zo ligt, dan is er nog wel iets te zeggen over de praktijk van het huisbezoek.

J.M.J. Kieviet

andere begeerte maar uit de oprechte vreze van God en uit de lust om de kerk van de Heere te bouwen. Door wat we in de Heilige Schrift lezen en in de kerkgeschiedenis tegenkomen moeten we stellen dat de vreze van de Heere de omgang met de Heere, de pit, het hart is van het ambtelijke leven. Daardoor beheerst en gedreven willen de dienaren van de Heere en uit eerbied voor Gods Woord het volle Woord preken. Men streeft er biddend naar om recht te doen aan dat Woord. Men wil buigen voor het Woord en steeds staan achter het Woord. Het luisteren naar dat Woord ontbreekt niet. Men moet het hebben van het spreken van de Heere. Ook beseft men dat het 'zo zegt de Heere' allereerst komt tot de dienaar van het Woord. Vandaar dat de hartelijke lust is om één te zijn met het Woord. Op de kansel en daar onder. Heel het leven, want bevinding is voor elke prediker noodzakelijk. Men moet steeds geleid en geleerd worden. Met commentaren, of schrijvers is het niet af. De Geest van de Heere moet verlichten om vanuit de tekst bevindelijk te preken. Men is er wars van om bevindelijk te lijken en dat zelf niet te zijn. Men is bevreesd voor zelfmisleiding, voor zelfbedrog. Men heeft ook niemand over voor de verlorenheid of als een dwaze maagd het leven te beëindigen. Wie open ogen en oren heeft weet dat onze tijd gevaarlijk is. In alle opzichten, want de wereld, ook de godsdienstige wereld, ligt open. Het leiding geven aan de jeugd weegt zwaar. Het contact wordt gezocht. De catechisaties wil men geven, omdat men de jeugd liefheeft en met allen meeleeft. In de gesprekken staat men naast de jeugd en laat men bemerken dat men een kenner is van de tijd en ook van eigen hart. en waartoe men getrokken kan worden. Het gebed voor de jeugd is een dagelijkse zaak. Breed is het terrein waarop men geplaatst is. Veel wordt er geëist. Maar het gebed mag zijn tot de Zender. Hij zegt en maakt waar: Hij Die u roept is getrouw die het ook doen zal. Aansluiting vindt de dienaar bij de woorden: wil hem door Uw Geest hoe langer hoe bekwaamer maken tot de dienst, waartoe Gij hem bereid en geroepen hebt, hem openende het verstand om Uw Heilige Schrift te verstaan en hem sprake gevende tot opening van Zijn mond om met vrijmoedigheid de verborgenheden van het Evangelie te kennen te geven en te bedienen. Begiftig

HET VOORNAAMSTE IN DE DIENST VAN DE HEERE.

Drie letters zijn ons bekend namelijk V.D.M. Verbi Divini Minister. Dienaar van het Goddelijk Woord. Wat in de drie letters tot uitdrukking wordt gegeven, dient steeds voor de aandacht te staan. In het Woord van de Heere wordt gewezen op de Goddelijke roeping tot het ambt. Vandaar dat men steeds, onder alle omstandigheden, bij alle gelegenheden, dienaar van het Woord moet zijn. Met nadruk zegt Paulus tot Timotheüs: Predik het Woord. Houd aan tijdelijk en ontijdelijk. Welk een opdracht.

Voortdurend moet Timotheüs met het Woord komen. Hij moet aanhouden en volharden. Dit is Goddelijke roeping. Het is Goddelijke eis.

Wanneer daaraan gedacht wordt en dat de Heere daarvan rekening eist, zal men niet zo gemakkelijk komen tot het predikambt. Men zal ook niet per conclusie gaan leven. Ik wilde predikant worden. De studie daarvoor heb ik kunnen volbrengen. Ik ben beroepbaar gesteld en heb een beroep ontvangen en aangenomen. Ik ben bevestigd in de gemeente, dus in een wettige weg ben ik predikant geworden. Ik sta in de dienst van de Heere. Nu is het zeker waar, dat de Heere in een ordelijke weg roept en dat het niet buiten het gestelde om gaat. Maar dat wil niet zeggen dat men behoort tot de ware knechten van de Heere. Wanneer we letten op de zalving van de Heere, dan weten we wie gezalfd werden en geen band

aan de Heere kenden. Wel geroepen door de Heere, maar niet één met de Heere. Twee zaken zijn van beslissende betekenis: Goddelijke roeping en genadeleven. Genadestaat mag niet ontbreken. Niet onbekend zijn. In het Woord van de Heere wordt dit aangegeven als het kenmerk van de knechten van de Heere. De geroepene is geen vreemdeling van Gods genade. De vreze des Heeren is daarvan het sprekende bewijs. Vandaar dat de roeping van de Heere niet geschiedt buiten de Godsvreze om. Wordt de vreze des Heeren gemist, dan staat men onwettig in het ambt. Al munt men uit in geleerdheid en spreekgave. Gods vreze en roeping gaan samen. In het Oude Testament lezen we van Jozua de opvolger van Mozes. Als jongen kende hij een hartelijke verbondenheid aan de tent der samenkomst. Die sprak, die leefde voor hem. Steeds werd hij daar gevonden. De dienst van de Heere was hem alles. Zijn houding blonk van Gods vreze en vertrouwen, toen het rapport over Kanaän werd uitgebracht. We weten ook van zijn houding tot Mozes. Van de elf discipelen is bekend hoe het was en is gegaan. De apostel Paulus kon getuigen van de genade van de Heere en Zijn roeping. Aan Timotheüs mogen we niet voorbijgaan. In dit verband zegt Calvijn: het is het goede getuigenis van ons hart, dat wij het aangeboden ambt aannemen niet uit eerezucht noch uit hebzucht, noch uit enige

hem met wijsheid en kloekheid om het volk waarover hij gesteld is recht te regeren en in Christelijke vrede te onderhouden ten einde Uw kerk onder zijn bediening en door zijn goede voorgang mag toenemen in menigte en in deugden. Zie het bevestigingsformulier. De inhoud van

dit gebed is een levenszaak. Gods Woord vraagt aanhoudend gebed. Voor alles en in alles. Laat de oprechtheid en vroomheid mij behoeden, want ik verwacht U! hieraan is de Godvrezende dienaar te herkennen.!

M.C. Tanis

TITUS - 9

Paulus heeft er in zijn brief aan Titus op gewezen hoe belangrijk het is dat de gemeente leert leven uit de zaligmakende genade Gods. Dat is immers de kern van de zaak. Gaat het op dit punt niet goed, dan ontspoot er veel meer. Een kerk - een christen - die niet uit die genade leeft, bestaat zoiets wel? En als die genade Gods niet meer als de eerste en voornaamste zaak gepredikt wordt, waarmee houdt die prediking zich dan bezig?

Leven overeenkomstig Gods wil

Maar de apostel weet ook, dat het leven uit die genade Gods wat uitwerkt. Dat komt openbaar. Daar schrijft hij ook over. Heeft hij het over het offer van Christus dan maakt hij duidelijk dat dit bedoeld was 'opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken' (2:14). Die genade onderwijst ons dan ook, 'dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig en godzalig zouden leven in deze tegenwoordige wereld' (2:12). Met het oog daarop wil Paulus dat Titus deze dingen ernstig bevestigt, 'opdat degenen die aan God geloven zorg dragen om goede werken voor te staan' (3:8).

Leven overeenkomstig de wil van God - dat is het doel van Gods genade. De Heere wil Zijn beeld hersteld zien in het leven van hen, die Hij zalig maakt. Daarom is de Heilige Geest aan het werk, vernieuwend en heiligend. Hij bindt de ware gelovigen aan Gods geboden. Hij geeft hen een vermaak in de wet Gods, naar de inwendige mens (Rom. 7:22). Zo wil Hij het leven meer en meer doen beantwoorden aan de heilige normen die de Heere stelt. En daar leert Hij de mens naar staan. Ook dát behoort bij gemeente-opbouw. Opbouw in het allerheiligst geloof; opbouw in een geheiligd leven, dat besteed wordt in ware toewijding aan de God der genade.

Als dit thema aan de orde komt zijn er verschillende zaken, die voor alle christenen gelijkelijk gelden. Allen krijgen te maken met de roeping om hun vlees te kruisigen en in nieuwheid des levens te wandelen. Voor allen geldt bijvoorbeeld wat Paulus schrijft aan de Romeinen, die hij bij de ontfermingen Gods bidt, 'dat zij hun lichamen stellen tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande' (12:1). Tot allen zegt hij: 'En wordt deze wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God zij' (12:2).

Op allen rust de verplichting 'Doodt dan uw leden die op de aarde zijn' (Col. 3:5). Met daarnaast ook deze verplichting 'Zo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminde, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid' (Col. 3:12).

En tegen allen zegt de apostel Johannes 'Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is' (1 Joh. 2:15). Maar ook 'Een iegelijk die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is' (1 Joh. 3:3).

Maar behalve deze voor allen geldende voorschriften zijn er binnen de gemeente ook verschillende afzonderlijke categorieën, waar in de pastorale bearbeiding ook rekening mee gehouden dient te worden. In dit opzicht zal gemeente-opbouw ook weten te onderscheiden tussen de verschillende situaties waarin mensen leven. Dan moet Titus de oude mannen weer anders benaderen dan de oude vrouwen en die weer anders dan de jonge vrouwen. En die weer anders dan jonge mannen. Zie maar in wat Paulus aan hem schrijft in 2:2-6. Ieder heeft zo zijn of haar eigen plaats. En voor de dienstknechten zijn er dan nog weer andere aansporin-

gen, die passen bij hun leefomstandigheden (2:9,10).

Op deze manier komen vanzelf de verschillende geboden van Gods heilige wet aan de orde. Het vijfde gebod in de relatie tussen heren en knechten. Het zevende gebod in de relatie van de getrouwen. Het negende gebod als gezegd wordt dat de oude vrouwen geen lasteressen zullen zijn. Paulus noemt nog al wat details. En ook in het licht van wat hij in dit opzicht schrijft kunnen we slechts tot deze ene conclusie komen: Er is in onze gemeente nog veel te doen! We zijn nog lang niet waar de apostel ons hebben wil. En waar de Heere recht op heeft.

Verschillende categorieën

We gaan niet op al die details in, ook al zou dat vanuit praktisch oogpunt best de moeite waard zijn. Slechts een enkel aspect wil ik releveren. Bijvoorbeeld dit dat de oude mannen nuchter moeten zijn (2:2). De plicht tot nuchterheid horen we vaker benadrukken. Kijk uit met sterke drank! Wat heeft een christen eigenlijk met de fles te maken? Maar ook 'nuchter' in de zin, dat we ons niet laten betoveren door allerlei sentimentele en emotionele dingen, die ons van de werkelijkheid vervreemden. Ook op godsdienstig gebied komen er dingen voor en worden er zaken beweerd, die verre zijn van wat de Heere in Zijn Woord heeft geopenbaard. Wees nuchter! Laten vooral de oude mannen dit bedenken.

Ook de oude vrouwen moeten vermaand worden zich niet tot veel wijn te begeven (2:3). En bovendien, dat ze geen lasteressen moeten zijn. Dat gevaar liepen ze toen dus ook al. En de Heilige Geest heeft aanleiding gezien om dit voor alle eeuwen op schrift te stellen, wetende wat de menselijke natuur is en waartoe die leidt. Geen lasteressen, maar leraressen van het goede. Als dat toch zo eens zou zijn... De oude mannen nuchter, stemmig, voorzichtig, gezond in het geloof, in de liefde, in de lijdzaamheid.

En de oude vrouwen in haar dracht zoals het de heiligen betaamt, geen lasteressen, maar leraressen.... Ja, als dat eens zo zou zijn in elke gemeente. Over gemeente-opbouw gesproken!

Vertel de jonge vrouwen, dat ze het huis bewaren (2:5). En dat in alle matigheid en kuisheid. Laten ze er

voor hun kinderen zijn. En voor hun eigen mannen. Laten ze verstaan welke plaats de Heere hen heeft gegeven in het huwelijk en het gezin. Gelden deze dingen ook vandaag nog, nu de maatschappij er onder invloed van feminisme en emancipatie-zucht zo grondig op zijn kop gezet is en alle 'rolpatronen' veranderd zijn? Als Gods Woord een Woord voor onze tijd ook is en als we aan dat Woord gehoorzaam willen zijn dan is er maar één conclusie mogelijk. Dan zal de jonge vrouw, die naar bijbels voorschrift begeert te leven, geheel anders zich gedragen dan haar geëmancipeerde buurvrouw, die haar kinderen aan een crèche uitbestedt, of ze als sleutelkinderen laat opgroeien. Ook dit heeft met gemeente-opbouw te maken.

Vertel die jonge vrouwen verder ook over onderdanigheid aan hun eigen mannen. Wat zegt u? Wilt u daarmee zeggen, dat...? Ja, dat wil Paulus er zeker mee zeggen. Dat heeft alles te maken met een leven vanuit de zaligmakende genade Gods en een leven naar de wil van God. Dat wist u toch nog wel? En het heeft ook nog hiermee te maken, dat het Woord Gods niet zal worden gelasterd (2:5).

Voorbeeldfunctie

Zo komt ook de voorbeeldfunctie binnen de horizon. Laten de oude vrouwen de jonge vrouwen een voorbeeld geven. Aan hen zal het gezien moeten worden wat het is om matig en kuis te zijn. Nee, dan staan de oude vrouwen en mannen niet aan de kant, omdat ze hun tijd gehad hebben en nu verder maar in stilte hun dagen moeten slijten. Laten ze leraars en leraressen zijn van het goede. En laten de oude mannen de jonge mannen dan ook maar goed voorhouden met woord en wandel wat het is om matig te zijn. Ja, matig. Ook in deze tijd van 'het kan niet op' en 'altijd maar meer'.

Titus krijgt van Paulus dus allerlei adviezen mee, die hem tot een 'opbouw-werker' willen maken. Zo wordt zo iemand tegenwoordig toch genoemd? Welnu, laat die 'opbouw-werker' dan ook zichzelf niet over het hoofd zien. Hij vooral heeft zo'n voorbeeldfunctie. 'Betoon uzelf in alles een voorbeeld van goede werken' (2:7). Hoe? Door de leer niet te vervalschen. Door in de manier waarop hij werkt 'deftigheid' te bewaren. Zeg maar: zijn werk moet stijl hebben. De

stijl van het Koninkrijk. Hij is geen standwerker, geen clown, geen protsenmaker.

Een ander kenmerk van zijn optreden dient te zijn de oprechtheid.

Hij is bezig met eeuwigheids-werk. Werk aan het heil van zielen. Om mensen toe te rusten tot een wandel in de vreze des Heeren. Laat hij zich dan vooral aan de hoofdzaken houden. Hij moet zich ook niet laten verleiden tot het bezig zijn met allerlei zaken, die de mensen mogelijk zo belangrijk vinden. Hij moet ook geen hobbyïst zijn, die in zijn werk in de gemeente vooral zijn eigen hobby probeert uit te leven.

Is de tijd niet kort? Als Paulus daaraan denkt heeft hij geen tijd te verliezen. Hij heeft immers dit ene ideaal om de gemeente toe te bereiden (gemeente-opbouw!) om haar als een reine maagd aan een man voor te stellen, namelijk aan Christus (2 Cor. 11:2). Daarom moet hij rentmeester van zijn tijd zijn. Aan die reinheid ontbreekt immers nog al eens wat.

Daarom moet Titus bedenken, dat er soms ook dingen op zijn pad komen, die hij maar moet vermijden. 'Wedersta de dwaze vragen en geslachtsrekeningen en twistingen en strijdningen over de wet; want zij zijn onnut en ijdel' (3:9). Het kan er zo maar zijn, dat mensen graag willen debatteren over allerlei zaken van weinig gewicht. Het lijkt wel alsof

heel hun godsdienst hieruit bestaat. Geef zulke mensen geen kans. Laat u niet verleiden om op dat niveau de dingen van Gods Woord te bespreken.

Om te besluiten: De brief van Paulus aan Titus staat weliswaar een beetje verscholen tussen de andere brieven van de hand van deze apostel. Die andere brieven lijken bovendien ook veel gewichtiger en belangrijker voor het leven des geloofs. De brief aan Titus is eigenlijk ook maar een 'briefje', bestaande uit drie kleine hoofdstukken. Maar als het gaat om het leven overeenkomstig de wil des Heeren als vrucht van een leven uit de zaligmakende genade Gods dan staat deze brief vol met waardevolle praktisch aanwijzingen. Het ware te wensen, dat bij de zaak van gemeente-opbouw, waar in deze tijd zoveel aandacht aan besteed wordt, ook deze brief voluit zou meespreken. Mij dunkt, dan zullen hier en daar wel wat accenten verlegd moeten worden. Dan zal in het hele beeld dat gemeente-opbouw te zien geeft, dingen van plaats gaan verwisselen. Dan komen de zaken die de bijbel primair stelt inderdaad op de eerste plaats en dingen die mensen van primair belang achten konden wel eens heel wat plaatsen lager eindigen. Maar het zou de gemeente ten goede komen. Ook hier geldt, dat als we niet spreken naar het Woord, het geen dageraad zal hebben.

P. den Butter

BRIEVEN AAN OUDERS (53)

"Uw gebed is verhoord". Een hemel-gezant, staande bij het reukoffertaar van de tempel, sprak die woorden, en Zacharias, de priester, hoorde deze aan.

Hoe hebben hij en zijn vrouw geleden onder het uitblijven van de kinderzegen. Doch ook – hoe hebben zij gebeden om de vervulling van hun begeerte. Totdat de zegen naar menselijke berekening niet meer kon gegeven worden.

Maar de Heere is de God van het wonder. Hij komt dwars door onze onmogelijkheden heen. Ja – Hij komt juist midden in onze onmogelijkheden, als alle hoop ons geheel is ontvallen. Opdat Zijn Naam met lofgejuich geprezen zou worden.

Echter – zou God een God van wille-

keur zijn? Voor de een verhoort Hij wel het gebed, voor de ander niet. Die gedachte is helemaal fout. De Heere doet alles naar Zijn grote wijsheid. Neen – dat verstaan wij niet; we zijn ook maar mensen. Gods gedachten zijn altoos hoger dan die van ons. Zacharias en zijn vrouw Elisabeth werden door het wonder ouders van een zoon. Wie en wat deze zou zijn werd door de Heere Zelf aangegeven. "Van zijns moeders lijf aan" zou hij vervuld zijn met de Heilige Geest. Ik durf te zeggen: dat was hij al voor zijn geboorte. Immers – hij sprong op van vreugde in 's moeders schoot, toen de aanstaande moeder van de Heere Jezus bij haar tante op bezoek kwam. 't Is altijd vrucht van de wedergeboorte wanneer we opspringen van vreug-

de als de Zaligmaker tot ons komt. Dan kunt u zelfs van blijdschap tranen vergieten.

Johannes was een bijzonder kind. Ik bedoel niet een streep te halen door het in zonde ontvangen en geboren zijn. Johannes vormde geen uitzondering. Hij was bijzonder vanwege zijn bijzondere taak. Hij was de wegbereider van de Heere Jezus Christus. Zacharias en Elisabeth wisten daarvan. God had het gezegd, en dat kenmerkte de opvoeding van Johannes. Toen hij volwassen was, dreef de Geest hem de woestijn in. Opdat hij zou worden de stem van de roepende in de woestijn: "Bereidt de weg des Heeren, maakt Zijn paden recht". Na een half jaar, hij was toen ruim dertig jaar, was hij uitgediend. Dat was het moment waarop het zwaard van Herodes zijn hoofd afsloeg. Toen ging hij op tot Gods altaren, tot God, zijn God, de bron van vreugd. Toen mocht hij verlost ook van de twijfel, zijn Heere en Koning dienen eeuwig.

Ouders – ik ga geen is-gelijk-teken plaatsen tussen Johannes de Doper en uw kind. Toch is uw kind ook een bijzonder kind. Geschapen door God; dat allereerst wat bijzonder maakt. Maar uw kind is ook gedoopt, en juist daardoor ook bijzonder. Want als gedoopte heeft het een bijzondere taak. De doop vermaant en verplicht immers tot een nieuwe gehoorzaamheid, namelijk dat wij – ouders en onze kinderen – deze enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, aanhangen, betrouwen en liefhebben van ganser harte, van ganser ziele, van ganser gemoede en met alle kracht, de wereld verzaken, onze oude natuur doden, en in een nieuw Godzalig leven wandelen.

Welk een taak is er voor uw kind, ja – een opdracht van God Zelf!

Vader, moeder die bijzondere taak vereist nu ook een bijzondere opvoeding. Staat de opvoeding van uw kind in dit teken?

P. v. Zonneveld

worden ontdekt aan het gemis. Er komt een verlangen, een gebed om vervulling van dat gemis in het hart. We leren de Heere vragen om Zijn genade. Zal Hij dan niet willen horen?

Een tweede vraag die ik wil beantwoorden is ook naar aanleiding van de schepping en het lichamelijke. De vraag van een lezer luidt: "Hebben engelen lichamen? Hoe is dit met gevallen engelen, de duivel en demonen?"

Gods Woord leert ons dat engelen geesten zijn. Lees maar Hebr. 1:14. Daar worden ze gediensstige geesten genoemd. Na hun val zijn de duivelen wel geesten gebleven, maar niet gediensstig meer! Integendeel. In plaats van hun Maker te dienen staan zij nu in ongehoorzaamheid en haat tegen Hem op. Een engel, hetzij hij nog in zijn gediensstige staat gebleven is, hetzij dat hij een duivel geworden is, heeft dus geen lichaam. Daarmee dus ook geen geslacht. Dat geldt met eerbied gesproken ook van God. Gods Woord spreekt wel van Hij en Hem en Zijn, maar dat wil nog niet zeggen dat hij van het mannelijke geslacht is, zoals een mens van het mannelijke geslacht kan zijn. De eerste en tweede Persoon van het Goddelijk Wezen openbaren Zich in Gods Woord als Vader en Zoon. Daar mogen we niets aan afdoen. Zo zal een nietig en dwaas mens iets begrijpen van Wie en hoe God is. Maar nogmaals: God is een Geest. Dat was de Zoon ook voor de vleeswording. In de volheid des tijds is het Woord (de Zoon) vlees geworden. Maria is als maagd moeder geworden van een mannelijk kind. Bij het vlees past een geslacht.

Maar dit terzijde. Engelen zijn dus geesten. Als ze naar de aarde gezonden werden of een bepaalde taak te verrichten hadden konden ze zichtbaar en op twee manieren verschijnen. Of in volle heerlijkheid, zodat een mensenkind overvallen werd door vrees, of in andere, menselijke gedaante, zoals bijvoorbeeld bij Lot in Sodom, waarbij men hen voor gewone mensen aanzag.

De duivel is dus ook een geest. Hij heeft geen lichaam. We spreken van boze geesten. Hij kan incognito komen, zoals hij tot Eva kwam. Hij kan ook in mensen kruipen, denk aan de van de duivel bezeten in Jezus' dagen op aarde. Hij openbaart zich in de antichrist, die de mens der zonde en de zoon des verderfs wordt

VRAGENRUBRIEK

Twee vragen.

Er liggen twee vragen voor mij die ik nu kan beantwoorden.

De eerste vraag gaat over Gen. 1:26, waar we lezen: "Laat Ons mensen maken". En in vers 27 lezen we dan: "Man en vrouw schiep Hij ze". Dit wonder heeft dan plaats gevonden op de zesde, de laatste scheppingsdag. Maar nu staat er in Gen. 2:18 ev dat alleen Adam er is en dat hij Eva in een wonderlijke weg later krijgt. Zijn die twee gegevens met elkaar te verenigen?

Inderdaad spreken deze twee gedeelten elkaar niet tegen. Adam is eerst gemaakt, daarna Eva.

Zo zegt ook Paulus het in 1 Tim.2:13. Maar dat gebeurde op dezelfde dag, zegt Gen. 1. Als Adam als de kroon der schepping met alle wijsheid die hij had ontvangen, de dieren een naam heeft gegeven, gebruikt de Heere dat om Adam de ogen te openen voor het feit dat hij nog alleen is. Er komt een verlangen in Adams hart naar een medemens. En zie nu eens hoe heerlijk God dat verlangen vervult! Als een waar Godsgeschenk mag hij even later een medemens ontvangen. Gelijk aan hem en toch anders, licha-

melijk en innerlijk. Er zijn overeenkomsten en er zijn verschillen.

De Schrift verhaalt het ons op deze wijze om te benadrukken dat de vrouw voor Adam een geschenk van de Heere is! Zoals alles trouwens. Zo heeft Adam het ongetwijfeld ervaren. Hij ontving een medemens, die hij in zijn armen kon sluiten en beminnen. Met wie hij zowel lichamelijk als geestelijk gemeenschap kon en mocht beoefenen. Een gemeenschap die God wilde zegenen met nakomelingen.

Na de zondeval vielen de schaduwen, lang en donker. De nakomelingen zouden niet alle kinderen Gods zijn. Maar toch zal er door Gods genade en Zijn herscheppende hand straks een schare zijn, die niemand tellen kan. Dan geen man en vrouw meer, zie Matth. 22:30. Voortplanting is dan niet meer nodig. Het huis is vol. Alle kinderen zijn 'binnen'. Maar de geestelijke gemeenschap met God en met elkander blijft!

Die wederbarende, herscheppende daad van Boven hebben we nu allen zo nodig. En weet u in welke weg de Heere het geschenk van dat nieuwe leven nu schenkt? In dezelfde weg als waarin Adam zijn vrouw ontving! We

genoemd, zie 2 Thess. 2:3. Maar hij is en blijft een geest. En al zijn trawanten ook. De Bijbel spreekt ook van geestelijke boosheden in de lucht. Wel onzichtbaar, maar ook werkelijk! Nu zijn wij mensen door onze val de duivel als het ware toegevalen. Wij moeten van de macht van de boze verlost worden. De Heere Jezus heeft Zijn discipelen geleerd dagelijks te bidden om verlost te worden van de boze! Dat wijst op de grootheid van de macht van de duivel. Maar het

zegt ons ook dat God bij machte is om te verlossen!
Weer hartelijk dank voor de vragen. Er wordt ook wel gereageerd op beantwoording van vragen, ook dat is welkom. Make de Heere ons toch waarlijk wijs. Dan gaan we de juiste vragen stellen. Vragen, die God Zelf door Woord en Geest gaat beantwoorden!

K. Hoefnagel

JEUGDWERK IN SAMENHANG

Het is hulpverleningszondag. Vanaf de kansel meldt de predikant dat er bij de uitgang een extra collecte wordt gehouden voor hulpverlening in binnen- en buitenland. Voor wie meer wil weten, liggen er folders klaar en voor de kinderen is er een kleurplaat. De preek van deze ochtend gaat over zondag 23 van de Heidelbergse Catechismus. 's Avonds aan tafel zegt Anne-Wil van negen tegen haar vader. 'Papa, de dominee zei dat het hulpverleningszondag was, maar ik heb daar niks over gehoord in de preek en op zondagschool'.

Een opmerking als van Anne-Wil kan waarschijnlijk uit heel wat kindermonden in onze gemeenten worden opgetekend. Het laat zien dat de samenhang vaak ontbreekt tussen jeugdwerk en – om maar wat te noemen – bijzondere zondagen, eredienst en doordeweekse activiteiten op het kerkelijk erf. In heel wat gemeenten bruist het van activiteiten en van enthousiasme in het jeugdwerk, maar er wordt kennelijk te weinig zicht gehouden op dubbelingen, dwarsverbanden en onderlinge afstemming. Met andere woorden: alles omvattend (integraal) jeugd beleid ontbreekt.

In veel gemeenten is er weinig samenhang tussen wat er op catechisaties, verenigingen en in de erediensten aan de orde komt. De predikant heeft geen idee hoe het jaarprogramma van de tienerclub eruit ziet en de jeugdwerkers weten niet wat hun jongeren op catechisatielessen krijgen voorgeschoteld.

Wanneer er meer onderlinge afstemming is van jeugdwerkactiviteiten, kan meer winst worden geboekt in

het jeugdwerk. Geestelijke winst wel te verstaan. En dat komt ten goede aan de kinderen die aan ons zijn toevertrouwd en die krachtens het genadeverbond volledig deel uitmaken van Gods gemeente.

De Generale Synode van 2001 gaf het deputaatschap Kerkjeugd en Onderwijs de opdracht om de eerste opvattingen over integraal jeugd beleid uit te werken in een publicatie die in de gemeenten kan dienen tot het opbouwen van integraal jeugd beleid. Inmiddels is het boekje gereed en heeft het als titel gekregen 'Jeugdwerk in Samenhang', handreiking voor onderwijs en vorming in de Christelijke Gereformeerde Kerken (auteurs de deputaten: ds. B.L.C. Aarnoudse, dr. G. van Hardeveld, drs. L.A. Rijkse en ds. G. Vos).

Het boek 'Jeugdwerk in Samenhang' bevat een bezinning en omschrijving van wat de kerk vanuit de doopbelofte, het jawoord bij de belijdenis en vanuit de Schrift zelf wil overdragen en hoe dit in het gehele jeugd beleid vorm kan krijgen. Het biedt een handreiking voor de inrichting van jeugd beleid waarbij de verschillende activiteiten voor jongeren op elkaar worden afgestemd. Voor het gebruik op gemeenteniveau worden richtlijnen geboden die behulpzaam zijn bij het opzetten van een plan voor samenhangend jeugd beleid op maat.

In 'Jeugdwerk in Samenhang' wordt het jeugdwerk van zes gemeenten geportretteerd. We proberen een indruk te geven hoe men met kinderen en jongeren reikt in de erediensten, hoe en wat er wordt gecatechiseerd, hoe clubs en verenigingen werken, wat de rol is van de jeugd ambtsdragers en het jeugdoverleg.

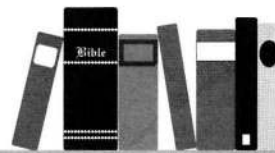
Een belangrijke vraag daarbij was of het kerkelijk werk voor de jeugd inhoudelijk onderlinge samenhang vertoont. In de zes geportretteerde gemeenten hebben we de eerste initiatieven om tot een samenhangend jeugd beleid te komen waargenomen.

Met deze portretten willen wij andere kerkenraden en jeugdwerkers de mogelijkheid bieden om hun gemeente te spiegelen aan een vergelijkbare gemeente wat betreft omvang en ligging. Wij hopen dat ambtsdragers en jeugdwerkers gestimuleerd worden tot het maken van onderlinge afspraken in overleg, afstemming en beleid zodat er voor al de kinderen en jongeren in de gemeente voortdurende gezamenlijke en structurele zorg is.

Het deputaatschap hoopt dat het boek 'Jeugdwerk in Samenhang' een bijdrage levert aan een inhoudelijke discussie over de vormgeving van samenhangend jeugd beleid binnen uw gemeente.

Voor meer informatie over de publicatie 'Jeugdwerk in Samenhang' kunt u terecht bij Lettie Rijkse (la.rijksen@12move.nl) en Geurt van Hardeveld (g.vanhardeveld@solcon.nl).

Mw. Drs. L. A. Rijkse, Gouda
Dr. G. van Hardeveld, Veenendaal

BOEKBESPREKINGEN

P. de Vries. *Vaste Rots van mijn behoud, Vijf Engelse dichters en hun bekendste hymns, gebonden 141 blz., € 15,90, Uitgave Den Hertog, Houten, ISBN 90-331-1787-8.* In het voorwoord schrijft de auteur dat hij wil staan in de traditie van Calvijn: alleen Psalmen zingen in de eredienst en geen gezangen. Maar dat neemt niet weg dat er in de loop der eeuwen veel liederen zijn gedicht met een bijbelse inhoud. Goede gezangen zijn een afglans van de Psalmen. Wat het zingen van gezangen betreft, thuis of bij andere gelegenheden, dienen we ons af te vragen of de heiligheid van

God, de verlorenheid van de mens, het kruis van Christus en de blijvende zondigheid van Gods kinderen erin naar voren komen. Dit geldt van veel Engelse gezangen uit de 18e eeuw. Dit in tegenstelling tot vele eigentijdse liederen die gestempeld zijn door een oppervlakkig opwekkingschristendom. Na een inleiding waarin de theologische en kerkelijke achtergrond van de dichters wordt getekend, worden in dit boek vijf Engelse dichters naar voren gehaald: Isaac Watts (1674-1748), Joseph Hart (1712-1768), Augustus Montague Toplady (1740-1778), John Newton (1725-1807) en William Cowper (1731-1800)). Na een korte levensschets worden een aantal van hun gezangen toegelicht. De gezangen zijn zowel in het Engels als in het Nederlands weergegeven. De gezangen waar nog geen goede vertaling van was, werden vertaald door Nico Eikelenboom. De gezangen zijn van melodieën voorzien. Het boekje wil aansporen tot het zingen van de opgenomen gezangen. De titel van het boek is ontleend aan een zeer bekend gedicht. Op blz. 66 is het gedicht van Toplady opgenomen 'A debtor to mercy alone.' (een schuldenaar aan genade alleen- vH). Daarin komt duidelijk naar voren dat een christen zondaar is en blijft. Dat is wat anders dan we aantreffen in de evangelische gezangenbundel die aan het begin van de 19e eeuw in de Nederlandse Hervormde Kerk werd ingevoerd. Daar staat: 'en nu geen zondaar meer.' Newton (blz. 91) was erg vergeetachtig aan het einde van zijn leven. Hij beleed toen: 'My memory is almost gone, but I remember two things. That I am a great sinner and that Christ is a great Saviour.' (Mijn geheugen is bijna weg, maar ik herinner mij twee dingen. Dat ik een groot zondaar ben en dat Christus een groot Zaligmaker is- vH). Newton heeft leren verstaan dat de hoogste volkomenheid de innigste klacht over eigen onvolkomenheid en blijvende verdorvenheid is (blz. 99). Wie wat vertrouwd is met de Engelse taal en van gedichten houdt vindt in het keurig verzorgde boekje veel waardevolle, bijbelse zaken verwoord.

C. Harinck, Troost in ziekte en sterven, Pastorale overdenkingen over Johannes 11, 148 blz., gebonden, € 15,90, ISBN 90-331-1894-7, Uitgave Den Hertog, Houten. Veel moderne mensen weten niet goed raad met

ziekte en sterven. Gods Woord zegt ons dat sterven God ontmoeten is. Wat kan dat een strijd geven in het hart van een zieke die weet dat hij binnen afzienbare tijd gaat sterven. De auteur gaat op veel vragen aangaande ziekte en sterven in. Hij doet dit aan de hand van de geschiedenis van de ziekte en het sterven en het weer opgewekt worden van Lazarus. De auteur schrijft dat hij veel geleerd heeft van de ziekte en het sterven van zijn broer. De troost waarover de Heidelbergse Catechismus schrijft in zondag 1 is de enige ware troost. De volgende hoofdstukken komen voor in het lezenswaardige boek: 'Een door Christus geliefd gezin. Ziekte in het christelijk gezin. Zij vertelden het Jezus. Geloofsbeproeving. De dood van een christen. De troost van de wederopstanding. Ik ben de opstanding en het leven. Jezus, de medelijdende Hogepriester. De Overwinnaar van de dood. Euthanasia of wel-sterven. Op de blz. 73-76 worden oorzaken van donkerheid op het sterfbed besproken: De eerste oorzaak is een slordig leven. Een slordig leven geeft een moeilijk sterven, terwijl een nabij leven met de Heere een ruim sterven geeft. De tweede oorzaak is wanneer men zichzelf getroost heeft buiten Christus. Wanneer het zicht op Christus geheel ontbreekt, is het geen wonder dat het hart met vrees aan de dood en Gods rechterstoel denkt. De derde oorzaak is het gemis aan zekerheid. De vierde oorzaak is de bestrijding en aanvechting van satan. De laatste oorzaak is de geestelijke verlatenheid. Die is voor Gods kinderen bitterder dan de dood. De verberging van Gods aangezicht is op het ziek- en sterfbed een zware beproeving. De Heere wil de Zijnen daardoor leren op Zijn belofte te vertrouwen ook als zij Zijn nabijheid niet gevoelen. Op blz. 116 trof ons de volgende kernachtige zin: "God leert ons lessen in de duisternis, die wij in de zonneschijn nooit zouden geleerd hebben."

Voor het laatste hoofdstuk heeft de auteur geput uit het boek van drs. K. Exalto 'De dood ontmaskerd.' We geven u tenslotte een citaat uit dit laatste hoofdstuk van blz. 138 "Er is geen tijd ongeschikter om zich op de dood voor te bereiden dan op het sterfbed. De ziekte en de pijn nemen de mens geheel in beslag. Berouw op het sterfbed is ook zelden een oprecht berouw over de zonde zelf. Wij moeten mensen niet beoordelen naar de woorden die zij stervende spreken,

maar naar de wijze waarop zij geleefd hebben. Het wél-leven is en blijft de beste voorbereiding voor het wél-sterven. Aan de andere kant houden zij (de theologen van de Nadere Reformatie-vH) zieken en stervenden voor dat God zelfs op het sterfbed bereid is genade te schenken. Zij spreken uit: 'Er kan in de laatste ogenblikken nog heel wat gebeuren.' Zeker, er wordt maar van één bekeerde moordenaar gesproken, opdat wij het niet op het sterfbed zouden laten aankomen. Maar tegelijk wijst de Schrift op zo'n voorbeeld, opdat niemand zou wanhopen, zelfs niet op zijn sterfbed."

John Bunyan, woorden van John Bunyan, 64 blz., € 5,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 90-331-1877-7. John Bunyan leefde van 1628-1688. In dit boekje is een aantal kernachtige citaten van John Bunyan opgenomen. Het boekje bevat de volgende hoofdstukjes: 'Wet en Evangelie. Zondaar voor God. Komen tot Christus. Geloof. Genade. Gerechtigheid. Het gebed. Leven als een christen. Het laatste oordeel.' Enkele citaten willen we aan u doorgeven. We lezen op blz. 7 als het gaat over "Wet en Evangelie": "De mens die de Wet niet kent, weet ook werkelijk niet dat hij een zondaar is; die weet ook niet zaligmakend dat er een Zaligmaker is." Over "Genade" lezen we op blz. 38: "Genade maakt van de slechtheid van de mens gebruik om des te meer te stralen, zoals door de zwaarte van een zeer ernstige stoornis of ziekte de kracht van een medicijn het best aangetoond kan worden." Over het "Gebed" lezen we op blz. 48: "Wanneer u bidt, laat dan liever uw hart zonder woorden zijn, dan uw woorden zonder hart." Tenslotte lezen we over "Leven als een christen" op blz. 57: "Veel christenen leven en handelen in deze wereld als zou het christendom slechts een bijzaak zijn, en deze wereld het ene nodige. En toch zijn integendeel alle dingen van deze wereld van ondergeschikt belang, en is het dienen van God de hoofdzaak." We hopen dat het lezen van dit boekje mag leiden tot het lezen van de geschriften van John Bunyan zelf.

C.H. Spurgeon, Rondom de enge poort, 95 blz., € 6,50, zesde druk, Uitgave De Banier, Utrecht, ISBN 90-336-0084-6. Dit bekende boekje is

opnieuw uitgegeven. Er is blijkbaar nog steeds belangstelling voor. Het heeft als ondertitel 'Een vriendelijk gesprek met zoekenden over het geloof in de Heere Jezus Christus.' Het is geschreven naar aanleiding van de tekst 'Ga in door de enge poort,' Matth. 7:13. In het voorwoord van Spurgeon lezen we de volgende regels: "De Heere werkt nog steeds door middelen. Ik heb dit boekje geschreven in de ernstige verwachting, dat Hij daarmee iets kan doen voor het gezegende doel: zoekers te brengen tot een rechtstreeks, eenvoudig vertrouwen op de Heere Jezus." De volgende hoofdstukjes zijn in dit boekje opgenomen: 'Ontwaking. Jezus alleen. Geloof in de persoon van de Heere Jezus. Het geloof is zeer eenvoudig. Bang om te geloven. Moeilijkheden bij het geloven. Een nuttige beschouwing. Een wezenlijk beletsel. Over opkomende twijfelingen. Zonder geloof geen zaligheid. Aan hen die tot het geloof zijn gekomen.' In het eerste hoofdstukje troffen wij de volgende zin aan

die nog niets van zijn betekenis heeft verloren: "Grote aantallen mensen hebben geen belang bij de eeuwige dingen. Zij zorgen beter voor hun katten en honden dan voor hun ziel. Het is een grote genade, als wij er toe worden gebracht om te denken aan onszelf en aan de vraag hoe we staan tegenover God en de eeuwigheid." Op blz. 11 lezen we: "Niet wat u voelt zal u zalig maken, maar wat Jezus heeft gevoeld." Op de blz. 70 en 71 lezen wij: "Als u Christus gewint zal het er weinig toe doen wat u verliest. Ongetwijfeld hebben velen iets moeten ondergaan wat hen voor dit leven heeft verminkt en verlamd, maar als zij daardoor tot het eeuwige leven zijn ingegaan, hebben zij een grote winst behaald. Daarop komt het aan, mijn vriend, evenals dat het geval was bij John Buyan. Nu spreekt een stem tot u en zegt: *Wilt u aan uw zonden vasthouden en naar de hel gaan of uw zonde loslaten en naar de hemel gaan?*"

J. Groenewegen, J. Lodenstein e.a., *Eenzaam, met U gemeenzaam, bevindelijke gedichten van biddende dichters*, 113 blz., € 10,50, Uitgave Den Hertog, Houten, ISBN 90-331-1816-5. Bevindelijke gedichten vertolken de verborgen omgang met de Heere en worstelingen aan de troon der genade. De bundel die in kort bestek met veel dichters laat kennismaken is het zeker waard omgelezen te worden. Samensteller is dr. S.D. Post. Hij heeft een bloemlezing van gedichten uit vorige eeuwen bijeengebracht. Van de volgende dichters treffen we gedichten aan: Philips van Marnix, heer van St. Aldegonde, Jacobus Revius, Jodocus van Lodenstein, Willem Sluiter, Maria van der Deliën, Johannes Kloek, Willem Swanke, Johan Verschuur, Anna Rethaan, Anna Maria Vincentius, Pieter la Ruë, Pieter Boddaert, Jacoba Petronella Winckelman, Jacobus Willemsen, Wilhelmus Schortinghuis,

De Stichting
Bonisa Zending
organiseert op

D.V. zaterdag 4 juni 2005

een

Gezinsdag

op het terrein van
"De Oude Duikenburg"
Voorstraat 30, 4054 MX Echteld, Gld.

Dagindeling (binnen, grote zaal):

10.00 uur	Opening Dr. W. van Vlastuin, voorzitter
10.40 uur	Dia-presentatie Project: Tibet Onderdak
11.00 uur	Ontmoeting: Woord en groet, Ds. C. v.d. Berg, Azië (verlof)
13.30 uur	Dia-presentatie Project: Tibet Onderdak
14.00 uur	Bekendmaking eindresultaat Actie voor Tibet
15.30 uur	Sluiting Ds. A.A. Egas, Urk

Deze dag staat in het teken van ontmoeting
De Gezinsdag heeft een open karakter

Meer info
leest u in het
Bonisa
Zendingsblad

- 40 kramen met allerhande verkoop-artikelen
- activiteiten en workshops
- oude ambachten
- leuke spelen voor kinderen

Uit? Kom met het hele gezin!
Wij ontmoeten u graag

Tijdrede

Dubbel CD

Prof. G. Wisse

1954

**Koninginliekerkerk
Rotterdam**

"De duivel met vakantie"

Deze unieke CD is uitgegeven door:

Van Leeuwen Records
Noorderpalen 16
8321 CN Urk
Tel: 0527 - 682 462 / Fax: 0527 - 258 159

Deze Dubbel-CD kost slechts 14.50 (ex. verzendkosten)

U kunt een fragment beluisteren op onze site:
www.vanleeuwenrecords.nl

Vakantie op Texel

Rust en ruimte
alle jaargetijden
in eigen sfeer

Bel 0222 31 83 91

Anthony de Wolf, Johannes Groenewegen, Willem Bilderdijk, Isaac da Costa, Ledeboer, Nicolaas Beets, Guido Gezelle, Nicolaas Hendrik Beversluis, Jacqueline van der Waals en Willem de Mérode. De één is meer bekend dan de ander. Zo werden De

lofzangen Israëls, waaronder de Heere woont van Johannes Groenewegen, predikant ondermeer in Werkendam, vele malen herdrukt en gezongen op de gezelschappen. Van Pieter Boddaert zijn de bekende regels: 'Waarom was 't op mij gemunt, daar er duizend gaan verloren, die Gij geen ontferming gunt?' Achterin het boekje wordt op de laatste twaalf bladzijden een korte toelichting gegeven op de dichters en hun opgenomen gedicht(en) wat de waarde van het boekje verhoogt.

Jan G.H. van Ginkel, *Een lied mijns Liefsten*, 36 blz., € 5,95, Uitgeverij F. Hardeman, Ede, ISBN 90-76430-32-2. . De auteur was journalist kerkelijk leven en kwam in 1995 om het leven na een ernstig verkeersongeval. Enige tijd na zijn sterven werd een bundeltje gedichten van hem uitgegeven. Later werd nog een multomap met gedichten gevonden die nu zijn uitgegeven. Zij die zich aangesproken weten door de eerste bundel gedichten zullen ook dit bundeltje willen lezen.

Dr. L. Floor. *De zwerftocht van de ark*, 100 blz., € 12,50, Uitgeverij Groen, Heerenveen, ISBN 90-5829-523-0. . In kort bestek wordt het voornaamste aangaande de betekenis en de geschiedenis van de ark voor de eredienst van Israël beschreven. Floor ziet de ark als de troon van God Die dicht bij Zijn volk wil zijn. Het boekje is geschreven in de vorm van meditatie met gespreksvragen. Met alle waardering voor de hoeveelheid informatie menen wij dat sommige zaken verder uitgewerkt en toegespitst hadden kunnen worden. Bijvoorbeeld als het gaat over de overtocht door de Jordaan had een lijn getrokken kunnen worden naar de doodsjordaan die door Gods kinderen overgestoken moet worden.

Ching-Hu kan niet naar school waar uit de Bijbel gelezen wordt...

Help jonge Chinezen voor een
christelijke opvoeding.

Steun Stichting Bijbelse Hulpverlening China! Stort uw gift op
bankrekening 3473.76.029 en geef de Chinezen het Evangelie!

Bescherm joodse kinderen tegen terreur!

De christelijke stichting
"Vrienden van het Cheider"

- Zorgt voor beveiliging van de joods- orthodoxe school "het Cheider" in Amsterdam
- Keert zich tegen antisemitisme en terreur
- Helpt joodse kinderen

Maak uw gift over op Giro 419925 Bank 65.30.14.643
t.n.v. Vrienden van het Cheider- Veenendaal
Zie ook onze website www.heidervrienden.nl

Voor info bel:

0341 - 425 712
of
0416 - 692 787

**Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen**